

Polarization as an Epistemological Alternative for Strategically Deepening the Cultural Policy of the Islamic Republic of Iran in Shaping Global Public Opinion

Ezzatollah Mirzaei

Ph.D. in Cultural Sociology, Assistant Professor, Department of Cooperation and Social Welfare, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran (Corresponding Author).

Email: e.mirzaei@atu.ac

 0009-0002-0678-0485

Elham Keshavarz Moghaddam

Ph.D. in International Relations, Assistant Professor, Department of International Relations, University of Tehran, Tehran, Iran.

Email: e.keshavarz@ut.ac.ir

 0009-0005-1642-7281

Abstract

Cultural strategy depth constitutes one of the fundamental criteria of power, success, and governmental influence in cultural policymaking and soft security strengthening. The present study was conducted with the aim of presenting an epistemological alternative for creating cultural strategy depth to guide global public opinion. The research employed a qualitative method based on data-driven theorization through semi-structured interviews with 20 professors in political sociology and international relations from the University of Tehran and Tarbiat Modares University (15 male and 5 female participants) in 2023, selected via purposive sampling. Data were analyzed using MAXQDA10 qualitative data analysis software. Results from open and axial coding led to the identification of 89 concepts and 19 core categories. Selective coding results revealed that the core category is polarization, which, influenced by certain causal conditions alongside contextual and intervening factors, impacts the strategies of the Islamic Republic. This has produced outcomes and consequences in enabling cultural strategy depth for guiding global public opinion. Consequently, Iran's polarization capacity not only possesses the capability to counteract and neutralize negative perceptions of the Islamic Republic in global public opinion but also serves as an approach for creating cultural strategy depth to enhance soft security and increase the Islamic Republic of Iran's international influence.

Keywords: Public Opinion, Foreign Policy, Cultural Strategy Depth, Polarization, Soft Security, Epistemology.

مقام معظم رهبری: «کیان مقاومت با موجودیت غاصبان صهیونیست در فلسطین پنجه می‌افکند ... و با تلاش مجاهدانه، مسئله قدس و فلسطین را در افکار عمومی جهان روز به روز برجسته‌تر می‌کند».

مقاله پژوهشی

قطبی شدن؛ بدیلی شناخت‌شناسانه برای ایجاد عمق راهبرد فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در جهت‌دهی به افکار عمومی جهان

عزت اله میرزائی

استادیار گروه تعاون و رفاه اجتماعی (دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی)، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).
Email: e.mirzaei@atu.ac

0009-0002-0678-0485

الهام کشاورز مقدم

استادیار گروه روابط بین‌الملل، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

Email: e.keshavarz@ut.ac.ir

0009-0005-1642-7281

چکیده

عمق راهبرد فرهنگی، یکی از معیارهای اساسی قدرت، موفقیت و نفوذ دولت‌ها در عرصه سیاست‌گذاری‌های فرهنگی و تقویت امنیت نرم است. پژوهش حاضر با هدف ارائه بدیلی شناخت‌شناسانه برای ایجاد عمق راهبرد فرهنگی در جهت‌دهی به افکار عمومی جهان انجام شد. روش پژوهش کیفی و مبتنی بر نظریه‌پردازی داده‌محور و از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با تعداد ۲۰ نفر از استادان رشته‌های جامعه‌شناسی سیاسی و روابط بین‌الملل دانشگاه‌های تهران و تربیت مدرس (۱۵ مرد و ۵ زن) در سال ۱۴۰۲ بود که به شیوه نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. داده‌ها به‌وسیله نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی MAXQDA10، تحلیل شد. نتایج کدگذاری باز و محوری منجر به شناسایی ۸۹ مفهوم و ۱۹ مقوله محوری گردید. نتایج کدگذاری گزینشی نشان داد که مقوله هسته قطبی شدن است که تحت تأثیر برخی شرایط علی و در کنار برخی شرایط زمینه‌ای و مداخله‌گر بر راهبردهای جمهوری اسلامی تأثیر می‌گذارد که نتایج و پیامدهایی را در امکان‌یابی عمق راهبرد فرهنگی در جهت‌دهی به افکار عمومی جهان در پی داشته است. بنابراین ظرفیت قطبی شدن ایران نه تنها قابلیت و ظرفیت مقابله و مهارسازی برداشت‌های منفی از جمهوری اسلامی در میان افکار عمومی جهان را داراست، بلکه به‌عنوان راهکاری در ایجاد عمق راهبرد فرهنگی برای ارتقای امنیت نرم و افزایش نفوذ جمهوری اسلامی ایران در عرصه بین‌المللی نیز محسوب می‌شود.

کلیدواژه‌ها: افکار عمومی، سیاست خارجی، عمق راهبرد فرهنگی، قطبی شدن، امنیت نرم، شناخت‌شناسی.

مقدمه

امروزه توجه به «افکار عمومی»^۱ از جنبه نقش‌آفرینی این مفهوم در جهت‌دهی به سیاست‌گذاری‌ها و راهبردهای ملی و بین‌المللی در درون و بیرون مرزهای سرزمینی و همراهی یا مقابله با راهبردهای فرهنگی با در نظر گرفتن ملاحظات امنیتی سایر دولت‌ها اهمیت پژوهشی زیادی را به خود جلب کرده (Shahadha et al, 2023؛ Lippmann, 2023). به‌ویژه که این قابلیت به‌واسطه قدرت رسانه‌ای و بهره‌مندی حداکثری کشورها از شبکه‌های اجتماعی در دسترس، موجب تأثیرگذاری و نفوذ فرهنگی در سطح جهانی و همچنین تسهیل تعامل افکار عمومی جهان با یکدیگر و ایجاد عمق راهبرد فرهنگی برای آن‌ها نیز شده (Newman, 2023؛ Phillips, 2023)، و حتی توانسته در بزنگاه‌ها و مواقع بحرانی از یک‌سو، به تقویت مقاومت فرهنگی در برابر فشارهای سیاسی و امنیتی کمک و یاری‌رسان سیاست‌گذاری‌های دفاعی باشد و از سوی دیگر، از تهدیدات خارجی در حوزه فرهنگی، امنیتی، سیاسی و اقتصادی بکاهد (Shahadha et al, 2023).

در چنین فضایی، ایجاد عمق راهبرد فرهنگی، توجه/بی‌توجهی به افکار عمومی جهان، همچنین تلاش/عدم تلاش جهت هدایت و توجیه آن، می‌تواند در کاهش یا افزایش خصومت‌ها و تنش‌های بین‌المللی مؤثر باشد. بر همین مبنا، دولت‌های قدرتمندی همچون آمریکا، با درک این واقعیت، از قدرت رسانه‌ای برای مشروعیت‌بخشی و توجیه سیاست‌های امنیتی و دفاعی خود اقدام نموده و راهبردهای خود را در صحنه جهانی برای افکار عمومی قابل پذیرش می‌کنند. بر این مبنا، شناخت میزان بهره‌مندی و یا ظرفیت‌شناسی نحوه بهره‌مندی از امکان عمق راهبرد فرهنگی برای جمهوری اسلامی ایران در جهت‌دهی به افکار عمومی جهان و تقویت موقعیت دفاعی و امنیتی کشور در پیشبرد اهداف سیاست خارجی دارای اهمیت است.

۱. کلیات

۱-۱. بیان مسئله

در یک قرن گذشته، سیاست خارجی و کنشگری دولت‌ها در حوزه جهت‌دهی به افکار عمومی عمدتاً معطوف به مؤلفه‌های سیاسی، امنیتی و اقتصادی بوده است، ولی، هم‌زمان با تحولات ارتباطاتی و اطلاعاتی دهه‌های اخیر و ظهور رسانه‌های نوین ارتباطی و شبکه‌های اجتماعی جهانی، در چهارچوب جهانی‌شدن فرهنگی، نقش عوامل غیر مادی قدرت و قابلیت‌های نرم‌افزاری آن در جهت‌دهی به افکار عمومی مورد توجه کنشگران عرصه بین‌المللی و سیاست‌گذاران فرهنگی جوامع به‌ویژه قدرت‌های بزرگ قرار گرفته است (Sanchez & Schaarsberg, 2023؛ Gordillo-Garcia, 2023؛ Espin, 2022)؛ به‌گونه‌ای که در حال حاضر، ایجاد عمق راهبرد فرهنگی با تأکید بر ابعاد امنیت نرم از سوی دولت‌ها در جهت‌دهی به افکار عمومی به امری اثربخش و حائز اهمیت تبدیل شده (Shine, 2021) و اکنون داشتن چنین ظرفیت فرهنگی از مهم‌ترین معیارهای قدرت، موفقیت و نفوذ دولت‌ها در عرصه بین‌الملل قلمداد می‌شود (Gallagher et al, 2021؛ Bayliss, 2023). به عبارت دیگر، تجهیز سیاست خارجی دولت‌ها به عمق راهبرد فرهنگی برای نفوذ در افکار عمومی سایر جوامع، بستری برای تقویت امنیت ملی، گسترش همگرایی جهانی و پشتوانه عظیم روانی برای التزام کشورها به رعایت حقوق یکدیگر را فراهم نموده است (Lippmann, 2023). به نحوی که می‌توان ادعا کرد نفوذ فرهنگی به‌عنوان مؤلفه‌ای اساسی در سیاست خارجی ظرفیت اثرگذاری بر مؤلفه‌های سیاسی، امنیتی و اقتصادی را داراست (میرزائی و کشاورز مقدم، ۱۴۰۲) که از یک‌سو در قالب دیپلماسی فرهنگی توانسته به‌عنوان ابزار قدرت نرم کشورها، درک متقابل فرهنگی را برای مقابله با تهدیدات نرم و تقویت منافع ملی ترغیب کند (صالحی امیری و محمدی، ۱۳۹۵: ۱۶) و از سوی دیگر، از طریق ایجاد و توسعه پایگاه‌های فرهنگی در جوامع دیگر به تسهیل دستیابی به اهداف راهبردی از جمله شکل‌دهی به افکار عمومی و کاهش تهدیدات امنیتی کمک کرده است (Azizi & Moore et al, 2023). گفتنی است نفوذ فرهنگی و اثرگذاری بر افکار عمومی جهان از چنان اهمیتی در سیاست خارجی دولت‌ها برخوردار است که ایالات متحده نیز با اتکا به قدرت رسانه‌ای بلامنازع خود، اشاعه ارزش‌های خود در قالب ارزش‌های جهانی به سایر نقاط جهان را در صدر سیاست‌های

فرهنگی خود قرار داده است (Lippmann, 2023). شکل‌گیری چنین فضایی، موجب همراهی برخی جوامع در پروژه یکدست‌سازی فرهنگی و یا مقاومت دیگر جوامع در برابر آن می‌شود. شواهد موجود در خصوص جمهوری اسلامی حاکی از آن است که به سبب ماهیت ارزشی و مذهبی این نظام و بنیان‌های تمدنی، تاریخی و فرهنگی آن، ایران به‌عنوان یک قطب مقاوم در برابر جریان‌های فرهنگی سلطه‌جو مانند جهانی‌سازی فرهنگی غرب و آمریکا ایستادگی می‌نماید (انتظاری، ۱۳۸۹؛ میرزائی و کشاورز مقدم، ۱۴۰۲).

اما نکته دارای اهمیت این است که با وجود بنیان‌های فرهنگی و ارزشی غنی جمهوری اسلامی و نمایش ماهیت ایدئولوژیک آن در سیاست خارجی، این نظام بیشتر بر عمق راهبرد سیاسی-امنیتی در منطقه تمرکز داشته و به عمق راهبرد فرهنگی در سطح جهانی توجه کمتری داشته است. بنابراین به نظر می‌رسد در شرایطی که افکار عمومی جهانی تحت فشار مواضع ضد ایرانی و ترویج نگاه‌های مغرضانه قرار دارد، توجه به عمق راهبرد فرهنگی در کنار عمق راهبرد سیاسی-امنیتی برای جمهوری اسلامی از ضروریات سیاست‌گذاری فرهنگی به شمار می‌رود. از همین رو، آنچه موضوع پژوهش حاضر را بیش از پیش پروبلماتیک کرده، این است که میزان بهره‌مندی جمهوری اسلامی از ظرفیت قطب‌بودگی خود در گسترش نفوذ فرهنگی و صدور ارزش‌های انقلابی خود به سایر جوامع تا چه اندازه بوده است؟ بر این مبنا، شکل‌دهی به عمق راهبرد فرهنگی برای جمهوری اسلامی ایران چه ضرورتی دارد و چگونه می‌توان این عمق فرهنگی را تقویت کرد؟

۱-۲. اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

اهمیت تحقیق

❖ اهمیت نظری این پژوهش از آنجا است که صورت‌بندی پژوهش با هدف تبیین «عمق راهبرد فرهنگی» در برابر ادغام فرهنگی غرب، با تکیه بر رویکرد بومی قطبی‌شدن، تلاشی در راستای بومی‌سازی نظریه‌ها در مطالعات سیاست خارجی ایران است؛ موضوعی که تاکنون کمتر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است.

❖ اهمیت راهبردی پژوهش حاضر از این جنبه است که با شناخت عوامل مؤثر بر مقاومت فرهنگی و یا استحاله فرهنگی می‌توان راهبردهای عملی‌تر و عینی‌تری را در قالب

سیاست‌گذاری‌های فرهنگی در جهت ایجاد عمق راهبرد فرهنگی برای جهت‌دهی به افکار عمومی جهان و تقویت امنیت نرم ارائه داد.

❖ اهمیت کاربردی این پژوهش از این حیث است که می‌تواند ابزار گسترش دیپلماسی فرهنگی ایران باشد، به انسجام ملی و همبستگی جهانی کمک کرده و سیاست‌های دفاعی کشور را در برابر تهدیدات تقویت کند.

ضرورت تحقیق

❖ پیشگیری از جنگ نرم دشمن: بی‌توجهی به این موضوع، راه را برای حملات رسانه‌ای و شناختی دشمنان به افکار عمومی داخلی باز می‌گذارد.

❖ مقابله با پیامدهای نفوذ فرهنگی: ناآگاهی نسبت به ظرفیت‌های راهبرد فرهنگی می‌تواند منجر به سلب اعتماد عمومی، تضعیف ارزش‌ها، ترویج ایران‌هراسی و ناآرامی‌های اجتماعی-سیاسی شود.

۳-۱. پیشینه تحقیق

«کیقبادی و جعفری» (۱۴۰۲) در مقاله‌ای با عنوان: «واکاوی و تبیین نقش رسانه ملی در مدیریت تغییرات اجتماعی» نشان دادند که نقش رسانه ملی بر مدیریت تغییرات اجتماعی تعیین‌کننده و دارای تأثیر مثبت بوده و با الهام از آموزه‌های اسلامی-ایرانی موجب ارتقا و افزایش قدرت نرم کشور شده است.

«طالعی حور و همکاران» (۱۴۰۲) در مقاله‌ای با عنوان: «بررسی و تبیین نقش دیپلماسی جمهوری اسلامی ایران در کنترل تهدیدات سایبری» نشان دادند که دیپلماسی رسمی جمهوری اسلامی ایران با استفاده از معاهدات دو یا چندجانبه سایبری می‌تواند موجب کاهش اثر تهدیدات سایبری علیه منافع ملی و تنویر افکار عمومی در سطح بین‌الملل گردد.

«ابراهیمی کوشالی» (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با عنوان: «رهیافت‌های رسانه ملی در هدایت افکار عمومی جامعه ایران با رویکرد آینده پژوهی»، ضمن شناسایی پیشران‌های اصلی حوزه افکار عمومی

جامعه ایران، عرصه‌های مهمی که رسانه ملی می‌تواند در آن‌ها ایفای نقش و مقوم جریان هدایت افکار عمومی باشد را معرفی نموده است.

«سبزی و همکاران» (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با عنوان: «معرفی راهبردهای اقتدار فرهنگ دفاعی جمهوری اسلامی ایران در منطقه بر اساس سند چشم‌انداز ۱۴۰۴» مناسب‌ترین راهبرد برای بُعد فرهنگی قدرت برتر دفاعی را پیوند نسل‌های کنونی و آینده کشور با نسل سرفراز انقلاب اسلامی از طریق تبیین مبانی نظری و معرفت‌شناسی و توسعه تجربیات حاصل از فرهنگ دفاع مقدس با برنامه‌ریزی صحیح جهت انگاره‌سازی برای آیندگان دانسته‌اند.

«حسین‌زاده» (۱۴۰۰) در مقاله‌ای با عنوان: «بررسی و تحلیل نقش فرهنگی رسانه‌های جبهه مقاومت در مدیریت افکار عمومی»، نشان داد کارکرد فرهنگی رسانه از جمله ذهنیت‌سازی، فرهنگ‌سازی، انتقال‌دهنده ارزش‌ها و ... در مدیریت افکار عمومی اثرگذار بوده است.

«خلجی و همکاران» (۱۳۹۹) در مقاله‌ای با عنوان: «شناسایی عوامل مؤثر در بروز پدیده وارونگی افکار عمومی»، با اشاره به عوامل مؤثر در بروز وارونگی افکار عمومی، مؤلفه‌هایی چون جلب اعتماد عمومی و مراقبت دائمی از آن، اولویت‌بخشی به مخاطب در فرایند ارتباطی، توجه ویژه به مقوله اقناع در فرایند مدیریت پیام و ... را برای پیشگیری از بروز این پدیده، پیشنهاد کرده‌اند.

«پور ابراهیمی و همکاران» (۱۳۹۵) در مقاله‌ای با عنوان: «راهبردهای دفاع سایبری جمهوری اسلامی ایران در برابر تهدیدات جنگ روانی»، به تدوین و ارائه راهبردهایی پرداخته که به واسطه آن‌ها جمهوری اسلامی ایران قادر باشد تهدیدات، آسیب‌پذیری‌ها و هزینه‌های نظام در عرصه تهدیدات فضای سایبری کشور را کاهش دهد.

«شاهادا و همکاران» (۲۰۲۳) در مقاله‌ای با عنوان: «رژیم حقوقی مطبوعات در ایران: انعطاف‌پذیری و سازگاری با فناوری‌های نوین ارتباطی» استدلال نموده‌اند که با توجه به پیشرفت و رونق فناوری‌های نوین در عرصه ارتباطی و اطلاعاتی، ایران نیاز به بازنگری، اصلاح و سازگاری نظام حقوقی مطبوعات خود با فناوری‌های جدید هم‌سو دارد.

«شاین» (۲۰۲۱) در مقاله‌ای با عنوان: «ایران و عرصه بین‌المللی: چالش‌ها و فرصت‌ها» از جنگ نرم و روانی دشمن به‌عنوان مهم‌ترین چالش و تهدید و همچنین از آرمان‌ها و ارزش‌های انقلاب اسلامی نیز به‌عنوان فرصت و نقطه قوت جمهوری اسلامی ایران در تحولات عصر حاضر نام برده است.

«گالاگر و همکاران» (۲۰۲۱) در مقاله‌ای با عنوان: «افکار عمومی ایرانیان در آغاز به کار دولت رئیسی» به بررسی آغاز دولت آقای رئیسی و مقایسه آن با دولت پیشین پرداخته و نشان دادند عده زیادی از رئیس‌جمهور شدن آقای رئیسی ابراز رضایت می‌کنند و حدود سه چهارم به خود رئیسی مثبت نگاه کرده‌اند، اما تعداد مشابهی به آقای روحانی، رئیس‌جمهور پیشین منفی نگاه نموده‌اند. مرور پژوهش‌های تجربی مرتبط و مورد اشاره نشان داد که تاکنون هیچ اقدام جدی نظری و تجربی در خصوص انجام یک مطالعه نظام‌مند و مبتنی بر بسترهای تاریخی، فرهنگی و تمدنی جامعه ایرانی (بررسی نقش قطبی‌شدن) در موضوع ایجاد عمق راهبرد فرهنگی در جهت‌دهی به افکار عمومی جهان صورت نگرفته است. همچنین، به لحاظ روش‌شناختی نیز اگرچه تعداد معدودی از تحقیقات جنبه توصیفی داشته (ابراهیمی کوشالی، ۱۴۰۱ و خلجی و همکاران، ۱۳۹۹) و موضوع را از زاویه دید متخصصان مورد بررسی قرار داده‌اند ولی بهره‌گیری پژوهش حاضر از روش نظریه‌پردازی داده‌محور نیز به نوآوری این مطالعه افزوده و توانسته در انباشت دانش نظری در حوزه سیاسی- فرهنگی در این زمینه مفید باشد.

۱-۴. اهداف تحقیق

هدف اصلی: ارائه بدیلی شناخت‌شناسانه برای ایجاد عمق راهبرد فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در جهت‌دهی به افکار عمومی جهان.

اهداف فرعی

۱. شناسایی شرایط (علی، مداخله‌گر، زمینه‌ای) حاکم بر راهبردهای توجه به دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران جهت شکل‌دهی به عمق راهبرد فرهنگی و پیامدهای آن؛

۲. شناسایی راهبردهای توجه به دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران جهت شکل‌دهی به عمق راهبرد فرهنگی؛
۳. ارائه الگوی مفهومی قطبی شدن به‌عنوان امکانی برای ایجاد عمق راهبرد فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در جهت‌دهی به افکار عمومی جهان.

۱-۵. سؤال‌های تحقیق

سؤال اصلی: ایجاد عمق راهبرد فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در جهت‌دهی به افکار عمومی جهان چگونه امکان‌پذیر است؟

سؤال‌های فرعی

۱. شرایط (علی، مداخله‌گر، زمینه‌ای) حاکم بر راهبردهای توجه به دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران جهت شکل‌دهی به عمق راهبرد فرهنگی و پیامدهای آن کدامند؟

۲. راهبردهای توجه به دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران جهت شکل‌دهی به عمق راهبرد فرهنگی کدامند؟

۳. الگوی مفهومی قطبی شدن به‌عنوان امکانی برای ایجاد عمق راهبرد فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در جهت‌دهی به افکار عمومی جهان چگونه است؟

۱-۶. روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر به روش کیفی و مبتنی بر «نظریه‌پردازی داده‌محور»^۱ و با تکیه بر فن مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و با اتکا به نمونه‌گیری نظری هدفمند انجام شد. جامعه آماری شامل کلیه استادان رشته‌های جامعه‌شناسی سیاسی و روابط بین‌الملل دانشگاه‌های تهران و تربیت مدرس به تعداد ۵۸ نفر (۴۴ مرد و ۱۴ زن) در سال ۱۴۰۲ بود که با توجه به اشباع نظری با تعداد ۲۰ نفر از ایشان (۱۵ مرد و ۵ زن)، با دامنه سنی ۴۰ تا ۷۲ سال در محل کار ایشان مصاحبه

1. Grounded Theory

به عمل آمد. مشخصات فردی اعضای پاسخ‌گو در جدول ۱ آمده است. در ضمن، معیار ورود به نمونه، تخصص استادان در حوزه موضوع پژوهش به لحاظ تجربی و نظری و تمایل ایشان به شرکت در مصاحبه و کسب اجازه برای ضبط صوت جلسه مصاحبه بود. همچنین حق خروج و کناره‌گیری مشارکت‌کنندگان از پژوهش در هر زمان دلخواه به رسمیت شناخته شد.

جدول ۱: ویژگی‌های توصیفی پاسخ‌گویان

سطح تحصیلات Level of Education	سن Age	جنسیت Gender	کد مصاحبه‌شونده Interviewee code	سطح تحصیلات Level of Education	سن Age	جنسیت Gender	کد مصاحبه‌شونده Interviewee code
دکتر	۵۸	زن	M11	دکتر	۵۵	مرد	M1
دکتر	۵۶	مرد	M12	دکتر	۶۰	مرد	M2
دکتر	۷۰	مرد	M13	دکتر	۵۹	مرد	M3
دکتر	۵۴	زن	M14	دکتر	۴۵	زن	M4
دکتر	۶۳	مرد	M15	دکتر	۴۹	زن	M5
دکتر	۵۶	مرد	M16	دکتر	۴۰	مرد	M6
دکتر	۵۳	مرد	M17	دکتر	۶۵	مرد	M7
دکتر	۵۰	مرد	M18	دکتر	۷۲	مرد	M8
دکتر	۶۱	مرد	M19	دکتر	۴۸	مرد	M9
دکتر	۴۹	زن	M20	دکتر	۵۵	مرد	M10

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار MAXQDA10 استفاده شد. همچنین برای نیل به معیار قابلیت اعتماد از فن کنترل و ارزیابی از دید پاسخ‌گویان و مقایسه‌های تحلیلی بهره برده شد. در روش اول بر بررسی دقت پاسخ‌ها و در روش دوم نیز از ادبیات نظری موجود برای یکپارچگی و غنای مفهومی استفاده و تأکید شده است.

۲. یافته‌های تحقیق و تجزیه و تحلیل آن‌ها

۱-۲. مقوله هسته (قطبی شدن)

در این پژوهش مقوله هسته عبارت است از قطبی شدن که مسیر روییدن آن از دل داده‌ها و در ارجاع به مقولات محوری نمایان است و می‌تواند به عنوان انتزاعی‌ترین مفهوم در این پژوهش، به پرسش‌های زمینه‌ای، تعاملی و پیامدی پاسخ دهد. تحلیل مقایسه‌ای مضامین نشان داد که فقدان راهبرد فرهنگی منسجم، هم‌زمان به ضعف در سیاست‌گذاری، نبود هماهنگی میان نهادهای فرهنگی و ناتوانی در پاسخ‌گویی به تحولات فرهنگی - اجتماعی اشاره دارد که تنها راه برون‌رفت از این چالش راهبردی در ارجاع به مفهوم کلیدی «قطبی شدن» نهفته است. مشارکت‌کنندگان، خلأ یک نقشه راه مشترک و راهبردی برای مواجهه با تهدیدات فرهنگی را از دلایل اصلی ناکارآمدی اقدامات فعلی می‌دانند و معتقدند این فقدان راهبرد، می‌تواند به تششت در عملکرد، کاهش اثرگذاری برنامه‌ها و گسست گفتمانی در جامعه منجر شود. این در حالی است که مشارکت‌کنندگان معتقدند: مقاومت ناشی از عملکرد قطبی غرب، بسترهای تمدنی و تاریخی را برای ارائه جایگزین‌ها در همه عرصه‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی برای جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک کشور قدرتمند اسلامی و شیعی فراهم کرده و همین امکان ارائه جایگزین است که غرب را نسبت به جمهوری اسلامی نگران کرده است. از این منظر، «قطبی شدن» به عنوان بدیلی شناخت‌شناسانه معرفی می‌گردد که می‌تواند امکان ایجاد عمق راهبرد فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در جهت‌دهی به افکار عمومی جهان را به نحوی فراهم آورد که بر اساس آن جمهوری اسلامی ایران قادر باشد تا بر اساس ظرفیت و توانایی خود، بر سایر جوامع تأثیر بگذارد و به عنوان یک قطب فرهنگی - سیاسی خود را در جهان مطرح و افکار و اذهان عمومی جهانیان را متأثر از خود نماید.

تجزیه و تحلیل اطلاعات با تکیه بر نرم‌افزار MAXQDA، منجر به شناسایی ۸۹ مفهوم در مرحله کدگذاری باز و ۱۹ مقوله محوری در مرحله کدگذاری محوری شد. این مقوله‌ها در قالب شروط علی، مداخله‌گر، زمینه‌ای، راهبردها و پیامدها گزارش شده است.

۲-۲. شرایط علی

شرایط علی شامل آن دسته از رویدادها و وقایعی است که بر پدیده‌ها اثر می‌گذارند یا منجر به وقوع یا توسعه یک پدیده می‌شوند (استراوس و کوربین، ۱۴۰۱: ۲۱۴).

جدول ۲: شرایط علی عدم توجه به دیپلماسی فرهنگی جهت شکل‌دهی به عمق راهبرد فرهنگی

مقولات عمده (کدگذاری محوری)	برخی از مفاهیم (کدگذاری باز)	برخی منابع
درگیری جمهوری اسلامی با تهدیدات امنیتی جدی و عینی	جنگ هشت‌ساله و اقدامات تروریستی دشمنان در طول تاریخ انقلاب؛ خسارات اقتصادی ناشی از جنگ؛ ثبات‌زدایی از جمهوری اسلامی توسط معاندان و مخالفان	M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M10, M11, M12, M13, M14, M15, M17, M18, M19, M20
بازنمایی و بازتعریف ماهیت متمایز جمهوری اسلامی نسبت به دیگر بازیگران و جوامع	ناهمخوان‌خوانی ارزش‌های جمهوری اسلامی با ارزش‌های جهانی؛ شکل‌دهی به گفتمان‌های حقوق بشری، تروریسم و برساخت انگاره جنگ‌طلبی از جمهوری اسلامی	M4, M6, M7, M10, M11, M13, M14, M16, M20
بازتعریف محدود از عرصه کنشگری فرهنگی	تأکید بر سیاست منطقه‌گرایی از سوی جمهوری اسلامی؛ توجه سیاسی و امنیتی به کشورهای منطقه غرب آسیا؛ تأکید بر دیپلماسی سیاسی- اقتصادی و ضعف گفتمان فرهنگی ایران	M1, M2, M3, M5, M6, M8, M9, M11, M12, M13 M15, M19, M20
عدم توجه به ابزارهای نوین نفوذ فرهنگی	محدودیت ابزارهای متنوع فرهنگی؛ سهل‌شدن روایت‌سازی و تصویرسازی‌ها در میان افکار عمومی؛ معماگونه بودن افکار عمومی کشورهای غربی برای جمهوری اسلامی	M1, M2, M3, M4, M6, M7, M8, M9, M11, M12, M15, M16, M17, M19
ضعف رسانه و نداشتن دیپلماسی رسانه‌ای مشخص نسبت به مسائل بین‌المللی	عدم پیچیدگی و پختگی لازم؛ ناقص‌بودن چرخه تأثیرگذاری؛ نداشتن خبرنگاران بین‌المللی؛ پراکنده‌کاری در حوزه دیپلماسی؛ تسلط قدرت‌های غربی بر رسانه‌ها و کنترل افکار عمومی	M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M9, M10, M11, M14, M15, M16, M17, M20

۲-۲-۱. درگیری جمهوری اسلامی با تهدیدات امنیتی جدی و عینی

M14: «شرایط پس از جنگ اعمال تحریم‌های اقتصادی موجب شد تا برای سال‌های متمادی دیپلماسی اقتصادی در جوار دیپلماسی سیاسی و نظامی نسبت به دیپلماسی فرهنگی در اولویت جمهوری اسلامی قرار گیرد».

M7: «رقبا و دشمنان از مسیر اثرگذاری بر افکار عمومی داخلی و جهان، استقرار نظم سیاسی جمهوری اسلامی را مخدوش کردند و بنابراین بیشترین اقدام‌های جمهوری اسلامی از جنس واکنش نسبت به افکار عمومی داخل و عرصه جهان بوده است».

۲-۲-۲. بازنمایی و بازتعریف ماهیت متمایز ج.ا.ایران نسبت به دیگر بازیگران و جوامع

M6: «آنچه از جمهوری اسلامی تصویرسازی شده، فراتر از جدایی آن از جامعه جهانی، تمایز آن با سایر کشورهای اسلامی بوده و در چنین فضایی دشمن با ظرافت تمام از تمایزخواهی ایران و با شکل‌دهی به گفتمان‌های حقوق بشری، تروریسم و برساخت انگاره جنگ‌طلبی جمهوری اسلامی از مسیر جنگ نرم بهره گرفته تا درک جهانی دولت‌ها و ملت‌ها را بر ضدیت با نظم سیاسی ایران سامان دهد».

۲-۲-۳. بازتعریف محدود از عرصه کنشگری فرهنگی

M8: «تأکید بر سیاست منطقه‌گرایی و الهام‌بخشی ایران در کشورهای جهان اسلام و منطقه موجب شده تا اولویت‌های سیاست خارجی ایران نیز منوط به مؤلفه‌های منطقه‌ای باشد».

M13: «توجه سیاسی و امنیتی به کشورهای منطقه غرب آسیا موجب غفلت از اثرگذاری بر افکار عمومی سایر کشورها شده است».

۲-۲-۴. عدم توجه به ابزارهای نوین نفوذ فرهنگی

M12: «جمهوری اسلامی تلاش نموده تا به شکل غیرمستقیم و از مسیر شکل‌دهی به گروه‌های مرجع سیاسی-امنیتی در کشورهای منطقه به نفوذ فرهنگی پردازد که این امکان

برای کشورهای جهان به‌ویژه کشورهای اولویت‌دار غربی فراهم نیست». M4: «با فراگیری شبکه‌های اجتماعی؛ روایت‌سازی، تصویرسازی، انگاره‌سازی، نمادسازی، ایجاد کمپین‌ها و موج‌آفرینی در میان افکار عمومی با محوریت نفوذ فرهنگی، سهل‌تر شده و جمهوری اسلامی ایران باید از این فرصت‌ها استفاده کند».

۲-۲-۵. ضعف رسانه و نداشتن دیپلماسی رسانه‌ای مشخص نسبت به مسائل بین‌المللی M9: «دیپلماسی رسانه‌ای ایران با چالش‌هایی از جمله عدم پیچیدگی و پختگی لازم، وجود نداشتن تنوع در دیدگاه‌ها و خروجی گرفتن از زاویه یک نگاه مواجه است». M17: «نداشتن خبرنگاران بین‌المللی و پراکنده‌کاری در حوزه دیپلماسی کشور به چشم می‌خورد».

۲-۳. شرایط زمینه‌ای

مجموعه‌ای از شرایط و عوامل ثابت را در نظر می‌گیرد که در زمان و مکان خاصی و منطبق با شرایط ویژه‌ای قادر خواهند بود تا بر روی مسئله یا پدیده‌ای تأثیرگذار باشند (استراوس و کوربین، ۱۴۰۱: ۲۳۰).

جدول ۳:

شرایط زمینه‌ای عدم توجه به دیپلماسی فرهنگی جهت شکل‌دهی به عمق راهبرد فرهنگی

مقولات عمده (کدگذاری محوری)	برخی از مفاهیم (کدگذاری باز)	برخی منابع	شرایط زمینه‌ای
دین‌داری	جهت‌گیری‌های مذهبی	M3, M4, M6, M8, M10, M15	
نوع سیاست خارجی	تعامل‌گرایانه، تهاجمی	M7, M10, M11, M12, M14, M16, M19, M20	

۲-۴. شرایط مداخله‌گر

شرایط گسترده و عامی را در برمی‌گیرد که ممکن است یک یا چند شرط علی را تغییر داده و اثر آن را شدید، کند، فعال و یا ضعیف‌تر نماید (استراوس و کوربین، ۱۴۰۱: ۲۱۹).

جدول ۴:

شرایط مداخله‌گر عدم توجه به دیپلماسی فرهنگی جهت شکل‌دهی به عمق راهبرد فرهنگی

مقولات عمده (کدگذاری محوری)	برخی از مفاهیم (کدگذاری باز)	برخی منابع
جهانی‌شدن	عام‌گرایی؛ خاص‌گرایی	M1, M2, M3, M4, M6, M8, M9, M12, M13
هراس اخلاقی	اسلام‌هراسی و شیعه‌هراسی	M1, M2, M3, M6, M7, M13, M20

۲-۵. راهبردها

انسان‌ها با وقوع هر پدیده‌ای، راهبردها و تدابیری برای پاسخ به آن پدیده در قالب عمل/تعامل^۱ از خود نشان می‌دهند (استراوس و کوربین، ۱۴۰۱: ۲۴۲).

جدول ۵:

راهبردها در راستای توجه به دیپلماسی فرهنگی جهت شکل‌دهی به عمق راهبرد فرهنگی

مقولات عمده (کدگذاری محوری)	برخی از مفاهیم (کدگذاری باز)	برخی منابع
تقویت/عدم تقویت ارزش‌های بنیادین سیاست خارجی انقلاب اسلامی	بهره بردن از ظرفیت کشورهای هم‌سو و هم‌نوا در ارزش‌های بنیادین؛ استکبارستیزی؛ حمایت از محرومین و مستضعفین جهان	M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M11, M12, M13, M20
برنامه‌ریزی/عدم برنامه‌ریزی در جهت مدیریت افکار عمومی	تغییر ذهنیت و اقناع افکار عمومی؛ تشویش‌زدایی از افکار عمومی	M1, M2, M4, M5, M6, M9, M10, M11, M15, M18, M20

M1, M2, M3, M4, M5, M7, M8, M9, M10, M12, M14, M15, M16, M17, M19, M20	ایجاد فهم مشترک در میان رهبران سیاسی نسبت به ضرورت توجه به افکار عمومی جهان؛ تبدیل عنصر قدرت به نفوذ در جوامع؛ بهره‌مندی از افکار عمومی جهانی؛ تفهیم‌سازی و درک عینی از تراژدی جنگ هفتم اکتبر فلسطین	تغییر/عدم تغییر نگاه راهبردی جمهوری اسلامی و تلاش/عدم تلاش برای شکل‌دهی به عمق راهبرد فرهنگی
M1, M2, M5, M6, M9, M10, M11, M13, M14, M16, M18, M19	سیاست‌گذاری، طراحی و نظارت بر برنامه نفوذ و ساختارسازی؛ شناسایی و ارتباط با محافل، نهادها، مراجع فرهنگی، گروه‌ها، مقامات سابق و نخبگانی جوامع هدف	تشکیل/عدم تشکیل کارگروه برنامه نفوذ و هدایت افکار عمومی در جوامع آمریکایی-اروپایی
M7, M11, M12, M13, M15, M18, M19, M20	تفکیک دستاوردهای خارجی و داخلی؛ پر رنگ کردن دستاوردهای داخلی	احساس تعادل / عدم تعادل در سیاست‌های داخلی و خارجی

۲-۶. پیامدها

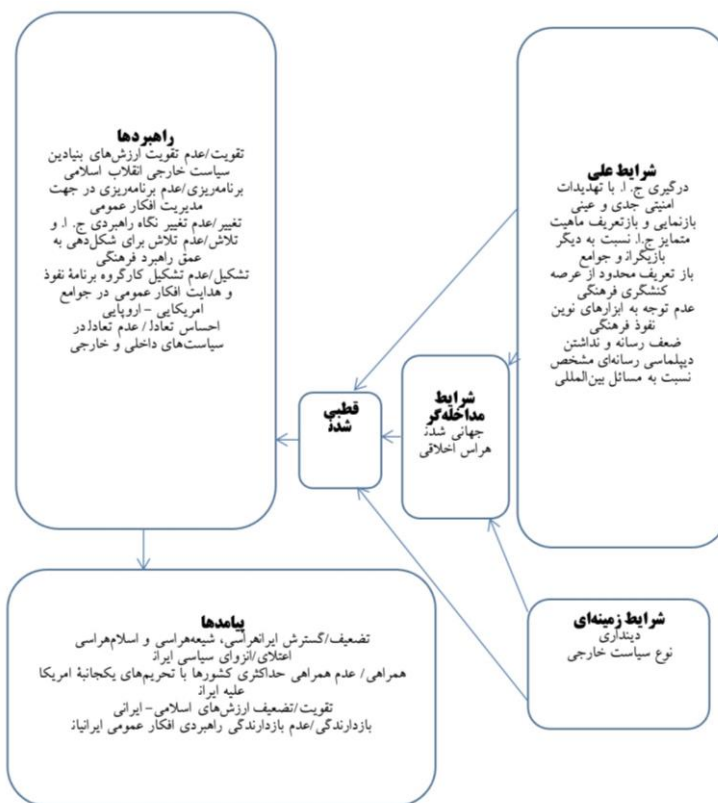
پیامد را می‌توان به‌مثابه برون‌داد و یا نتایج کنش‌ها و واکنش‌ها در نظر گرفت (استراوس و کوربین، ۱۴۰۱: ۲۳۷).

جدول ۶: پیامدهای عدم توجه به دیپلماسی فرهنگی جهت شکل‌دهی به عمق راهبرد فرهنگی

برخی منابع	برخی از مفاهیم (کدگذاری باز)	مقولات عمده (کدگذاری محوری)	نتیجه
M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M14, M15, M16, M18, M19	عدم تبدیل ایران به هژمون منطقه‌ای؛ تخریب چهره ایران؛ نفرت و ناامنی	تضعیف/گسترش ایران‌هراسی، شیعه‌هراسی و اسلام‌هراسی	نتیجه

M1, M2, M3, M4, M5M8, M9, M13, M14, M15, M18,M20	برجسته نمودن ضعف و آسیب‌ها؛ کمرنگ نمودن دستاوردها و ارزش‌ها؛ محرك‌های اعتراض‌آفرین اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی	اعتلا / انزوای سیاسی ایران
M4,M6,M7,M9, M13,M14,M19	دشمن‌سازی و مقصرسازی	همراهی/عدم همراهی حداکثری کشورها با تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا علیه ایران
M2, M6,M7, M8,M9,M10,M11 M16, M18, M19	خلق معنای هویتی جدید با تکیه بر نظام‌های قبل از جمهوری اسلامی/ سبک زندگی غربی	تقویت/تضعیف ارزش‌های ایرانی- اسلامی
M1,M2, M3,M5,M6, M8,M9,M10,M11 ,M12,M15,M16, M18, M19	خلأ ادراکی در ایران؛ عدم راهبرد مدون و مکتوب جهت مقابله با اجماع امنیتی شکل گرفته در آمریکا علیه ایران	بازدارندگی/عدم بازدارندگی راهبردی افکار عمومی ایرانیان

الگوی مفهومی پژوهش در قالب شکل ۱، جمع‌بندی و ارائه می‌گردد. بر اساس این الگو هسته مرکزی، مقوله قطبی شدن است.

شکل ۱: الگوی مفهومی «قطبی شدن»

۳. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

۳-۱. نتایج نهایی و جمع‌بندی

پژوهش حاضر با رویکردی کیفی و با هدف تبیین راهکارهایی برای ایجاد عمق راهبرد فرهنگی جمهوری اسلامی ایران. در جهت‌دهی به افکار عمومی جهان انجام شد. نتایج نشان داد که این هدف از طریق بهره‌گیری از رویکرد دیپلماسی فرهنگی، مدیریت هوشمندانه رسانه‌ها و فعال‌سازی ظرفیت‌های نرم‌افزاری فرهنگی ایران امکان‌پذیر است. در این راستا، الگوی «قطبی شدن» به‌عنوان یک بدیل شناخت‌شناسانه برای ایجاد و تقویت عمق راهبرد فرهنگی کشور مطرح شد. این الگو بر اساس تقابل با قطب غرب و تأکید بر ظرفیت‌های

ایدئولوژیک و ارزش‌های فرهنگی چون مقاومت، استکبارستیزی و حمایت از مستضعفان شکل گرفته و می‌تواند مبنایی برای سیاست‌گذاران فرهنگی و رسانه‌ای باشد. از این رو، نتایج پژوهش حاضر همسو با مطالعه انتظاری (۱۳۸۹) و میرزایی و کشاورز مقدم (۱۴۰۲) بود. از سوی دیگر و مبتنی بر نتایج این پژوهش، جمهوری اسلامی باید با تشکیل کارگروه‌های ویژه برای هدایت افکار عمومی و افزایش نفوذ فرهنگی در کشورهای هدف، به‌ویژه در غرب، برنامه‌ریزی کند. این برنامه‌ها باید چندبعدی و منعطف باشند و از رسانه‌های نوین برای انتقال پیام‌های فرهنگی استفاده کنند. یافته‌ها همچنین نشان داد که فشار افکار عمومی جهانی، به‌ویژه در مواجهه با ظلم رژیم صهیونیستی، فرصتی طلایی برای بازنمایی ارزش‌های انسانی-اسلامی در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی انقلاب اسلامی است.

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان این گونه استدلال کرد که عمق راهبرد فرهنگی برای جمهوری اسلامی، نه تنها نفوذ منطقه‌ای و جهانی ایران را تقویت می‌کند، بلکه امکان بازدارندگی راهبردی را نیز افزایش می‌دهد و به‌عنوان اهرمی در پذیرش سیاست‌ها و تصمیمات ایران در دیگر کشورها عمل خواهد کرد. بنابراین، داشتن عمق راهبرد فرهنگی و جهت‌دهی به افکار عمومی، می‌تواند به‌عنوان بازوی اجرایی، تکامل‌بخش پذیرش سیاست‌ها و پذیرش تصمیمات در سایر کشورها باشد و حتی قدرت ایران را تبدیل به نفوذ منطقه‌ای بیشتر و حتی جهانی نماید تا از پایداری بیشتری برخوردار گردد. بنابراین با توجه به ظرفیت قطبی شدن جمهوری اسلامی به‌عنوان یک موجودیت فرهنگی در مواجهه با قطب غرب، ایجاد عمق راهبردی به‌نوعی می‌بایستی اقدام ذاتی سیاست‌گذاران جمهوری اسلامی ایران باشد. چراکه پذیرش چنین ارزش‌های بنیادینی از سوی جامعه جهانی می‌تواند میزان ضربه‌پذیری و آسیب‌پذیری رقبای منطقه‌ای و جهانی (خارجی) رقیب را بالا برده و از سوی دیگر همراهی افکار عمومی در سطح بین‌المللی با رویکردهای جمهوری اسلامی می‌تواند سبب اتخاذ سیاست‌های مسالمت‌جویانه در قبال ایران شود و از فشارهای غرب به‌ویژه ایالات متحده در مواقع حساس و بحرانی (همچون تحریم‌ها) بکاهد.

با توجه به خلأ چنین مسئله‌ای در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی جمهوری اسلامی، به نظر می‌رسد در شرایط کنونی که یک همبستگی جهانی و همراهی حداکثری افکار عمومی جهان علیه اقدامات خصمانه رژیم صهیونیستی بر ضد ملت مظلوم فلسطین شکل گرفته، هنگامه طلایی معنا بخشی به ارزش‌های جمهوری اسلامی به‌عنوان ارزش‌های جهانی، و ذیل مفهوم قطبی‌شدن بیش از گذشته فراهم شده است.

پژوهش همچنین بر هم‌راستایی نتایج با الگوی نظری قطبی‌شدن (انتظاری، ۱۳۸۹) و برخی مطالعات داخلی و خارجی همچون مطالعات گالاگر و همکاران (۲۰۲۱)، شاین (۲۰۲۱)، میرزائی و کشاورز مقدم (۱۴۰۲)، کیقبادی و جعفری (۱۴۰۲)، حسین‌زاده (۱۴۰۰) و پور ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۵) تأکید کرد. برای مثال گالاگر و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه خویش بر این باور بودند که انقلاب اسلامی ایران ماهیتی ایدئولوژیک و فرهنگی داشته و بر مبانی و عناصر فرهنگی (مانند مقاومت، استکبارستیزی، حمایت از محرومین و مستضعفین، شهادت، ایثار و ...) استوار بوده و این ویژگی‌های تکیه در اصول و بنیادها و مفاهیم اساسی سیاست خارجی نیز نمود یافته است. در نهایت، مبتنی بر نتایج این پژوهش، اتخاذ سیاست‌گذاری فرهنگی منسجم مبتنی بر الگوی قطبی‌شدن، ضرورتی راهبردی برای جمهوری اسلامی در شرایط متحول جهانی امروز تلقی می‌شود.

۲-۳. پیشنهادها

پیشنهادهایی به متصدیان و مسئولان اجرایی

۱. توسعه و اجرای برنامه‌های نفوذ فرهنگی و اجتماعی در کشورهای هدف با همکاری کارشناسان بومی: استفاده از فعالان بومی و آگاه برای اثرگذاری بر افکار عمومی در کشورهای هدف، بدون وابستگی آشکار به ایران، برای مقابله با پروژه‌های فرهنگی دشمن.

۲. ارتقای بازدارندگی راهبردی از طریق همکاری با سازمان‌های مردم‌نهاد و فعالان مدنی بی‌طرف: بهره‌گیری از سازمان‌های مردم‌نهاد مستقل و اقلیت‌های منتقد غرب در

راستای دفاع از حقوق بشر و جذب حمایت افکار عمومی، به شکلی غیرمستقیم و غیرسیاسی.

۳. شبکه‌سازی میان نخبگان و فعالان بین‌المللی هم‌سو و تقویت لابی‌های حمایتی در سطوح جهانی: ارتباط‌گیری با نخبگان علمی - فرهنگی جهان برای ایجاد لابی‌های نرم و مستقل در حمایت از تصویر مثبت ایران و مقابله با تبلیغات منفی.

پیشنهادهایی به پژوهشگران برای تحقیقات آینده

۱. پیشنهاد می‌شود پژوهشگران در پژوهش‌های آتی با استفاده از روش ترکیبی و به‌منظور فهم عمیق‌تر از تجربه زیسته مردم، موضوع این پژوهش را از زاویه دید افکار عمومی جامعه ایرانی مورد توجه قرار دهند.

۲. به پژوهشگران توصیه می‌شود به‌منظور مقایسه اطلاعات و دستیابی به غنای تجربی بیشتر، مطالعه این پژوهش را در جوامع آماری دیگر از جمله در بین مسئولان دستگاه دیپلماسی کشور نیز صورت‌بندی کنند.

فهرست منابع

- ابراهیمی کوشالی، حسین (۱۴۰۱). *رهیافت‌های رسانه ملی در هدایت افکار عمومی جامعه ایران با رویکرد آینده‌پژوهی*. دانش آینده‌پژوهی رسانه، ۳(۳)، ۶۵-۹۴.
- استراوس، انسلم؛ کوربین، جولیت (۱۴۰۱). *مبانی پژوهش کیفی: فنون و مراحل تولید نظریه زمینه‌ای*. ترجمه ابراهیم افشار. تهران: نشر نی، چاپ دهم.
- انتظاری، علی (۱۳۸۹). *قطبی‌شدن به‌منزله جایگزینی برای مفهوم جهانی‌شدن*. فصلنامه پژوهش سیاست، ۱۲(۳۰): ۲۱۸-۱۹۳.
- پور ابراهیمی، علیرضا؛ صفرنژاد، داریوش؛ کاشف، حمیدرضا (۱۳۹۵). *راهبردهای دفاع سایبری جمهوری اسلامی ایران در برابر تهدیدات جنگ روانی*. امنیت ملی، ۶(۲۲)، ۱۱۹-۱۴۶.
- حسین‌زاده، محمد صالح (۱۴۰۰). *بررسی و تحلیل نقش فرهنگی رسانه‌های جبهه مقاومت در مدیریت افکار عمومی (مطالعه موردی: بحران سوریه)*. مطالعات رسانه‌ای، ۱۵(۳)، ۵۰-۳۳.
- خلجی، سپهر؛ تقی‌پور، فائزه؛ اسماعیلی، رضا (۱۳۹۹). *شناسایی عوامل مؤثر در بروز پدیده وارونگی افکار عمومی*. ارتباطات و رسانه، ۳(۴)، ۷۳-۱۱۹.
- روحی، مهدی؛ فیروزکوهی، مهدی؛ برزنونی، محمدعلی؛ حمزه‌پور، علی؛ صفری، ابراهیم (۱۴۰۱). *چستی نفوذ فکری - فرهنگی*. نشریه آفاق امنیت، ۱۵(۵۴)، ۱۹۷-۲۲۷.
- سبزی، حسین؛ محبی، افشار؛ همتی، حمیدرضا (۱۴۰۲). *معرفی راهبردهای اقتدار فرهنگ دفاعی جمهوری اسلامی ایران در منطقه بر اساس سند چشم‌انداز ۱۴۰۴*. مجله راهبرد دفاعی، ۲۰(۸۰)، ۹۰-۱۱۲.
- طالع‌حور، رهبر؛ نصرت‌آبادی، جمشید؛ حاجی‌حسینی، محمد (۱۴۰۲). *بررسی و تبیین نقش دیپلماسی جمهوری اسلامی ایران در کنترل تهدیدات سایبری*. مجله راهبرد دفاعی، ۲۰(۷۷)، ۴۳-۷۲.
- کیقبادی، علیرضا؛ جعفری، علی‌اصغر (۱۴۰۲). *واکاوی و تبیین نقش رسانه ملی در مدیریت تغییرات اجتماعی*. امنیت ملی، ۱۳(۴۸)، ۱۵۵-۱۷۸.
- موح‌دعلوی، علیرضا (۱۳۹۴). *نفوذ فرهنگی، رویکرد تعامل گرایانه مبتنی بر دیپلماسی نظام سلطه، ویژگی‌ها و راهکارهای مقابله*. نشریه مطالعات عملیات روانی، شماره ۴۲، ۹۱-۱۰۲.

- میرزائی، عزت‌اله؛ کشاورز مقدم، الهام (۱۴۰۲). *کاربست نظریه نافرمانی مدنی جین شاپرپ بر کنش‌های اعتراضی ایران*، نشریه امنیت پژوهی، ۱(۲)، ۴۳-۹.

References

- Azizi, H.R. & van Veen, E. (2023). Protests in Iran in comparative perspective: A revolutionary state in trouble, CRU Report, <https://www.clingendael.org>.
- Bayliss, L. (2023). Framing Theory, Department of Primary Presenter's Major, <https://digitalcommons.georgiasouthern.edu/curio-symposium/2023/2023/45/>.
- Gallagher, N. Mohseni, E. & Ramsay, C. (2021). Iranian Public Opinion, At the Start of the Raisi Administration, A public opinion study, www.cissm.umd.edu.
- Gordillo-Garcia, J. (2023). Social movements and political-emotional communities: an approach from the Movement for Peace with Justice and Dignity in Mexico, *Social Movement Studies*, <https://doi.org/10.1080/14742837.2023.2216646>.
- Govenden, P. (2023). The Media Decolonial Theory: Re-theorising and Rupturing Euro-American Canons for South African Media, <https://doi.org/10.1080/02500167.2023.2219872>, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02500167.2023.2219872>.
- Iyengar, S., & Westwood, S. J. (2015). Fear and loathing across party lines: New evidence on group polarization. *American Journal of Political Science*, 59(3), 690–707.
- Lippmann, W. (2023). Public Opinion, Transaction Publishers, New Brunswick (U.S.A.) and London (U.K.).
- Luo, H. & Ling, Q. (2023). A Study Media Coverage of College Crisis under Framing Theory, Chongqing College of Architecture and Technology, Chongqing, China, [<https://doi.org/10.1051/shsconf/202315501026>].
- Michael, B. (2024). Globalization in Practice: Does political participation change a financial centre's competitiveness? *Research in Globalization*, journal homepage: www.sciencedirect.com/journal/research-in-globalization, <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2024.100216>.
- Moore, J. Soltani, A. Fitzpatrick, K. & Carl, N. (2023). Iran Update, May 19, 2023, <https://www.criticalthreats.org>.
- Newman, N. (2023). Media highlighting theory, Journalism, media, and technology trends and predictions, <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/journalism-media-and-technology-trends-and-predictions-2023>.
- Nye, J. S. (2004). Soft power: The means to success in world politics. Public Affairs.
- Phillips, G. (2023). Planting the Environmental Humanities - Theories and Methods, Oslo School of Environmental Humanities (OSEH), <https://www.hf.uio.no/english/research/strategic-research-areas/oseh/news-and-events/events/other/2023/phd-course-planting-the-environmental-humanities--.html>.
- Sanchez, M. & Espin, P. (2022). The mobilising memory of the movement: recollections and sediments in Spanish protest culture, <https://doi.org/10.1080/14742837.2022.2061941>.
- Schaarsberg, S.K. (2023). Don't just do something, sit there: contemplative activism and 'being political' as prefigurative politics, *Social Movement Studies*, <https://doi.org/10.1080/14742837.2023.2221636>.

- Shahadha, N.A. Bagheri, P. Hussein, A.H. & Almawla, T.K.H. (2023). Press Legal Regime in Iran: Flexibility and Adaptability with New Communication Technologies, *Geopolitics Quarterly*, Volume: 19, Special Issue, Summer 2023, PP 189-205, DOR: 20.1001.1.17354331.1402.19.0.10.3.
- Shine, S. (2023). Iran and the International Arena: Challenges and Opportunities, Institute for National Security Studies, <http://www.inss.org.il>, ISBN: 978-965-92858-2-2.
- Yalcin, B. (2018). What is globalisation?, Comparative Social Policy Programme, <https://www.researchgate.net>, DOI:10.13140/RG.2.2.16793.93288.